

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. Accusator & denunciator.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

aliarum causarum, semper est proportionaliter in similibus applicandum.

5. Denique, si Advocatus agit propriam causam, licetque vincit, pars autem adversa cōdemnetur, ut solvat expensas, poterit ipse accipere expensas, quæ debentur Advocato, & quas solvisset, si Advocato usque esset Ratiō est, quia labor, quem ipse suscipit, in sua causa defendenda, meretur illud stipendium, quæ debet credere in utilitatem adversarij. Quæ diximus de Advocato, propter paritatem rationis etiam de Procuratore dicta censentur.

§. IV. Accusator, & Denuntiator.

1. Quando crimen proximi Superiōri aperitur solū propter bonum, & emendationem fratris, dicitur denuntiatio paterna, quando, ut delinquens puniatur, dicitur denuntiatio iudicialis: quando ut Superior pro suo munere faciat, quod iudicabit expediens, dicitur propriè denuntiatio canonica: nam latè appellatur etiam iudicialis, quia fit Superiōri, ut Iudici. Denuntiatio autem iudicialis etiam propriè sumpta differt ab accusatione, nam qui accusat, suscipit in se onus probandi, debet se subscribere accusationi, si non probat, patietur ex Iure pœnam rationis, quæ non subit denuntiator.

2. De his autem plura sunt, & varia, quæ clare afferuntur à Doctoribus illis. Ego enim illud hîc duntaxat preferam, quod timor, & probum virum totis nudulterius, meque de suo timore amicè consuluit. Dum is, nomine Caius, rure domum reverteretur sub primam noctem, aggressus ex improviso à Titio vulneratur gravi vulnere, nullis præsentiibus, & ut ipse faceret, nullis non solum vehementibus, sed ne probabilibus quidem existentibus coniecturis, quibus probare possit à Titio (quem certissimè cognovit) fuisse vulnus infectum. Querit ergo, an peccet, si Titium bonæ famæ virum ad Iudicem deferat? Ratio timoris, & dubitationis fuit, quia, occulto existente delicto, infamaretur proximus, qui ius habet, ne famam amittat ex occulto crimine. Id simile contingit non multo hîc tempore, nam improbus quidam Religiosus tentavit puerum indecò è osculari, nescio quo occultissimo in loco, dubitatūque fuit, An Pater rem deferre ad Superiorem palam poterit, quamvis eiusdem Religiosi aliàs optimi nominis infamia ferisset consuetura?

3. Antequam responderem, volui aliquot Doctores evolvere, ex quibus afferam hîc instar omnium duos, Fagundez, & de Lugo. Prior loquens, an accusatio fieri possit non præmissa correctione, & ait, lib. 8. in Decal. cap. 47. num. 16. Vidi saepe dubitari, an ante accusationem præmittenda semper sit fraterna monitio? & sic Respondeo. Prima Conclusio, si accusator potest probare in Iudicio accusationem, quam proponit, non tenetur præmittere fratrem admonitionem, sive in ea vindictam propriæ injuriæ intendat, sive publicum bonum Reipublicæ, quæ vult, ut publica delicta puniantur, ac scelerati timore supplicij cohibeantur. Et paulò post addit tres hujus rei rationes. Primam, quia nimis esset difficile obligare atroci affectum injuria ad faciendam injuriam correctionem fraternam, existente injuria publica, quæque probari potest. Secundam, quia delinquens sic publicè ius unicuique dedit, ut accusare ipsum posset. Tertiam, quia in accusatione directè, & immediate intenditur bonum Reipublicæ, non verò delinquentis pecuniare bonum, ad quod immediate tendit correctio, &c. Secunda Conclusio, quando crimen occultum, & in Iudicio probari non potest, tunc tenetur accusator ante accusationem præmittere admonitionem, & peccat mortaliter contra Charitatem nisi illam præmittat, si ex illa emendatio peccatoris speratur, præsertim si ipse sit persona honesta, bonæ famæ. Excepienda tamen sunt crimina ex se contra bonum publicum, qualia sunt heresis, falsificatio nummorum, prolatio in Principem, & similia. Hæc ex Fagundez. Vides occultum crimen non posse in Iudicio ferri, si qui illud commisit, sit Persona bonæ famæ, &c.

4. De Lugo autem, tom. 2. de iust. d. 37. §. 7. loquens non de accusatione solum, sed de denuntiatione, quæcumque de denuntiatione iudiciali, sic habet: *potest, An ut denuntiatio licitè fiat, requiritur præsumptio infamiae. Supponimus autem, neminem posse licitè denuntiare, nisi quod bona fide putat posse probare in Iudicio, & alioquin sine illo fructu infamiae denuntians, non potest iudicè denuntiare peccatum secretum, nisi illius crimen probare, nisi crimen sit tale quod non det in Reipublica, vel innocentis grave damnum. Denuntians tamen sententia (n. 7. 8.) videtur verior, quam alij supponere, ut communem. Suarez, Filliucius, Molina, &c. faciunt accusantem, quæ probare potest, sic habet: *tem denuntiandi absque malicia derivationis, præsumptio enim bonum commune, contra quod est, si sciret, si sciret homines, si posse impune peccare, absque metu panis, & diu eorum delicta non essent divulgata. Hæc ille, & illud, (quæ probare potest, & quod bona fide putat probabile in Iudicio probare). Cum ergo Caius, & ille putaret, si bona fide posset vulnus, & osculum probare, nec posset illud denuntiare.**

5. Equid in asserto in rigore theotico sic esse non sentiendum, & id probari à prædicta doctrina legorum. Ceterum in praxi putarem cum de Lugo, simili lib. 4. de iust. moral. d. 46. num. 3. nunquam occurrat illi Iudici defensori ab eo, qui iuriam passus est vel ab eis, ad quos iuxta Doctores iuriam pertinet, ut Pater, Frater, &c. Vide apud Fagundez cap. 48. num. 10. & Sanchez, lib. 6. consp. 1. d. 1. de peccatis autem suppone abesse debere odium, & delictum injustè vindictæ. Ratio doctrinæ datæ potest esse, quod nunquam defunt rationes propalandi, & favescenti praxi. Quis enim est ille, qui hodie ad Superiorem vel Iudicem non deferat saltem per viam querelæ, iurias sibi illatas quocunque in loco, & quocunque ne illas acceperit? Et merito. Primum, quia Iudex, Prælati, quibus multa sunt cognita, quique, ut dicitur, valde longas habent, aliquas fortasse iurisdictiones expiscabuntur, per quas possint ad iudicium procedere: & se ipsa nullius evenit, ut occultissimè delinquentes comprehensi ab industriis Ministri, non id fuerint. Facit huc praxis, quam approbat Lugo, cap. 29. num. 131. apud de Leg. loco citat. §. 6. non contra Navarum, per quam Iudices secularis non procedunt ad speciem inquisitionem contra aliquem personam.

6. Secundò, quia nimis esset onerosum injuriarum, antequam deferat, ipsi sit speculandum, an velles habere an probi ij sint, an adsint conjecturæ vehementes, & probabiles, &c. id fieri debere in propriè dicta accusatione mitum non est, quia per accusationem hoc sibi cum accusator invenit, at denuntiator Iudicis Officium duntaxat implorat, cetera ipsius prudentiæ remittit.

7. Tertiò, quia summum malum Reipublicæ, scilicet sceleratis hac impunitate occultis criminis animum vexandi proximum; nam, quando sciunt se, quomocunque occultè peccaverint, esse apud Iudicem probedos, avertentur facilius à malis.

8. Quartò, præstat Superiorem scire delicta subditi non solum in foro paterno, sed in iudiciali: nam licet quando probari non possint propter defectum Testium, procedere nequeat ad pœnam, tamen illa cognitio in se serviet saltem, ut forte incidentem eundem in simili peccata, possit postea Iudex securius castigare, & fortasse si hic sit secundus Casus, possit confirmare alium ante ab eodem Superiore cognitum. Favet lex cum quæ nunc tem, §. 1. ff. de injuriis, quamvis valde à Christianis moralis limitanda, dum edicit, expedire crimina non propalari.

Eum, inquit, qui nocentem infamavit, non esse bonum.

§. I. Quid sit Fama, & quomodo lœdatur.

Fama, quæ consistit in aliorum bona opinione, quam de aliquo ij habent, lœditur, quando in eorum animis ingeritur de eodem, etiam si fuerit defunctus, prava opinio. Et quidem si lœditur, falsum crimen imponendo, dicitur communiter infamatio; si verum, sed occultum propalando, dicitur detractio. Vtrumque peccatum ejusdem speciei sine dubio mortale contra Iustitiam, unde & restitutionis onus inducens. Ita in nostra Methodo Conf. l. 2. c. 13. Mortale, inquam, nisi materiæ parvitas excuset, vel aliud, de quo mox. Ratio est, quia non minus homo ius ad sui bona temporalia habet quàm ad bonum famæ publicæ apud homines acquisitæ.

2. Lœditur autem dupliciter, ex S. Th. 2. 2. q. 73. art. 2. Primò veluti ex injusta acceptione, ut cum quis injustè, sive formaliter, id est, intendendo alterius famam denigrare, illam deingrat; sive materialiter, quando, non ex hac intentione, sed ex quadam loquacitate denigrat re ipsa. Secundò, veluti ex re accepta: ut cum quis per inculpabilem inadvertentiam aliquem infamat, ut mox §. 3. n. 7. clariùs explicabitur.

3. An inducatur diversa detractio speciei, vel rationis materiæ, vel personæ infamatæ, vel audientium; ut item quomodo differat detractor à sulsurrone, & multa ad detractorem, quoad confessionem pertinentia, sunt à nobis disputata in Opusc. Exped. Conf. l. 2. c. 9. §. 1.

4. Modi ex Molina tr. 4. d. 27. Val. tr. 3. d. 5. q. 17. p. 1. Fill. tr. 4. c. 4. q. 1. n. 88. & communiter; quibus alicuius famam, quis commaculat, his versibus comprehenduntur.

Imponens, Augens, Manifestans, in mala verens:

Qui negat, aut Minuit, Tacuit, Laudatque remissè.

Quibus octo modis sex aliis addit Reginaldus, lib. 24. n. 68. sed qui ad prædictos tandem reducuntur.

5. Si delictum occultum publicetur scripturâ, vel signo, quo pacto dicitur proximum infamari per libellum famolium, præter peccatum grave conficientis, vel divulgantis (non dicitur autem nec conficere, nec divulgare, qui solum ob curiositatem sine periculo divulgandi, legit) contrahitur obligatio, ut publicè fama restitatur, vel per Præconem, vel per Concionatorem, vel per aliam publicam scripcuram, per quæ, iudicio prudentis, fama, quantum potest, proximi resarciatur. Contrahitur item Excommunicatio, sed ferenda, si libellus sit contra cæteros: (lege Bon. de rest. d. 2. q. 4. p. 9. a. n. 9. qui Mediolani hanc Excomm. esse ex iure proprio latam etiam contra cæteros, monet, Dicast. l. 2. de inst. tr. 2. d. 12. p. 2. d. 4. n. 109. à lata, si sit contra Religiosos. Ita Fagund. l. 8. in Decal. c. 3. n. 14. Adverto denique ex Fagund. l. 13. non esse divulgare si uni tantum perlegas, id verò intellige, si prudenter, putes illum forte taciturnum. Libellum denique, iam fortè publicatum, aliis referre, eritne divulgare? Respondet, huius dubitationis expressam mentionem non invenio apud Auctores: sed ex ipsa praxi fidelium, & quia iam amissum est ius famæ, puto non esse mortale iuxta ea, quæ mox dicam §. 2. n. 9. præscindendo ab aliis damnis, quæ infamato evenire possent.

§. II. Excusationes, saltem à mortali, Infamantis.

DE excusatione à restitutione mox, nunc solum agimus de excusatione à peccato.

Ignorantia, & parvitas materiæ.

2. Prima excusatio est ratione ignorantie, vel inadvertentie inculpabilis.

3. Secundo; ratione parvitatæ materiæ, quæ est attendenda ex circumstantiis iuxta sequentem regulam, ex Salon Less. Bon. aliisque mox citandis; quæ semper est præ oculis habenda: Quoties notabiliter fama alterius lœditur; sive id, quod narratur sit peccatum mortale,

M m 2 sive

§. V. Testis, Notarius scd Tabellio.

Quæ de his agitari communiter solent, habes apud Doctores perspicue. Bonac. 8. Decal. pr. d. 10. q. 3. n. 6. de teste, & ib. p. vii. de Notario. Fagund. l. 8. de pr. l. 8. c. 39. de teste, & de Notario ibid. c. 94. de Lugo de inst. l. 2. d. 39. de teste, & de Notario ibid. 41. De iura à Notario, & similibus ministris accipienda. Dura p. 4. tr. 8. ref. 8. De Notario quoad cooperationem cum contrahentibus iniquè, distinctè loquitur Barthol. à Sancto in speculo Confess. d. 16. q. 116. De eodem ostendit scripturas in damnum alterius, lege Fagund. l. 8. in Decal. c. 5. n. 6. & 7. Nonnulla etiam, vel controveria, vel necessaria nos in præcedentibus satis, superque notavimus: quare hic, amice Lector, non solum distingendis divitiis, sed solum de locis admonendum.

An testis possit æquivocare; dixi universim l. 3. c. 2. §. 2.

An Notarius possit cooperari, scribendo contractum.

ut ratum, dixi lib. 5. cap. 1. §. 4. a. n. 42.

An scribendo instrumentum emptionis, vel venditionis cum lesione infra dimidium, dixi lib. 8. tract. 3.

c. 7. §. 1. n. 1.

An utique, id est, Testis, & Notarius obligentur revocare dictum, vel scripturam falsam, dixi l. 8. tr. 4.

c. 1. §. 9. n. 6. & rursus dicam mox cum de restitutione famæ, c. 3. §. 3. n. 41.

CAPVT III.

De lœdente Famam alterius, ejusque Restitutione.

Part. I.